

Nový zákon o mezinárodním právu soukromém

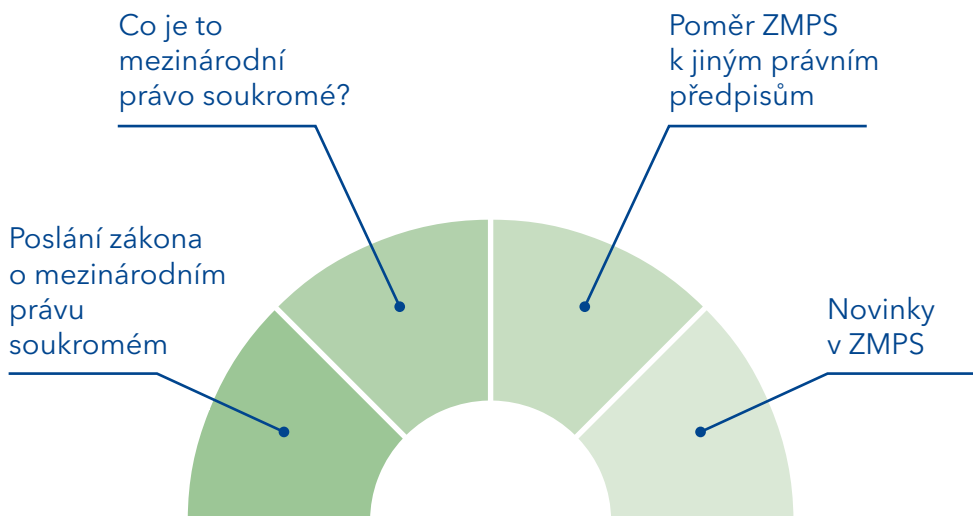

Nový zákon o mezinárodním právu soukromém (ZMPS) nabývá účinnosti 1. 1. 2014.

- ZMPS je posledním z trojice zákonů, na nichž bude nově postaveno naše soukromé právo.
- ZMPS obsahuje převážně kolizní normy.
- ZMPS upravuje nové instituty zavedené novým občanským zákoníkem.

Nový zákon o mezinárodním právu soukromém

Zákon o mezinárodním právu soukromém nahrazuje obdobný zákon z roku 1963. Jeho cílem je především navázání kolizních norem na nový občanský zákoník. Danou právní úpravu však také výrazně modernizuje a doplňuje.

Víte, že?

Forma uzavření manželství se řídí právním řádem platným v místě, v němž se manželství uzavírá.

Poslání zákona o mezinárodním právu soukromém

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, je posledním z trojice zákonů, na jejichž základě bude od 1. 1. 2014 nově stavěno naše soukromé právo.

Ve srovnání s novým občanským zákoníkem (zákon č. 89/2012 Sb.) a zákonem o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.) se nejedná o předpis natolik podstatný, přesto má v běžném životě své významné uplatnění.

Cílem ZMPS je řešit kolize právních řádů, tedy situace, kdy na jeden právní vztah dopadá nejenom právo ČR, ale i právo jiného státu. K tomu může dojít například, pokud český občan uzavře manželství s cizinkou, zakoupí v zahraničí nemovitost, způsobí škodu na území jiného státu apod.

ZMPS řeší dvě základní otázky:

Jakým právem (zda českým či zahraničním) se má daný právní vztah (např. manželská majetková práva) řídit.

Jaké soudy (české či zahraniční) mohou danou věc rozhodnout.

Co to je mezinárodní právo soukromé?

ZMPS obsahuje převážně kolizní normy, tedy pravidla, která neurčují přímo práva a povinnosti, nýbrž pouze to, jakým právním řádem se má daný právní vztah řídit.

Pokud vznikne spor mezi občany ČR ohledně vlastnictví nemovitosti, která se nachází na území jiného státu (např. Chorvatska), nemůže český soud (je-li příslušný) automaticky přistoupit k jeho řešení dle českého práva. Rozhodnutí soudu musí předcházet úvaha o tom, zda se má v souladu s kolizními normami použít právo ČR (vzhledem k účastníkům sporu), či právo chorvatské (vzhledem k poloze nemovitosti).

Jelikož se dle § 69 ZMPS práva k nemovitým věcem řídí právním řádem místa, v němž se nemovitost nachází, je zřejmé, že by soud měl případ posoudit podle práva chorvatského.

Kritéria určující jakým právním řádem se má právní vztah řídit, se označují jako tzv. hraniční určovatele. V tomto případě je hraničním určovatelem poloha nemovitosti, neboť se použije právo země, na jejímž území se nemovitost nachází. Pokud by byl hraniční určovatel státní příslušnost účastníků sporu, bylo by rozhodným právem české právo.

Kolizní normy ZMPS obsahují celou řadu typů hraničních určovatelů. Snahou je přitom volit určovatele, které jsou pro účastníky právního vztahu co nejpředvídatelnější. Ve výsledku by tak mělo být vybráno právo, které je danému právnímu vztahu z povahy věci nejbližší (nikoho např. nepřekvapí, že otázka vlastnictví nemovitosti se posuzuje podle právního řádu místa, kde se nemovitost nachází; naopak nepředvídatelné by bylo, kdyby se tato otázka posuzovala např. podle bydliště předchozího majitele).

Některé hraniční určovatele dle ZMPS

Právní vztah	Základní hraniční určovatel*	§
Dědictví	Místo obvyklého pobytu zůstavitele	76
Rodičovství	Státní příslušnost dítěte	54
Vlastnictví věci	Místo, kde se věc nachází	69
Smlouva	Právo státu, s nímž smlouva nejužěji souvisí	87
Cenný papír	Právo, kterým „se řídí“ právnická osoba, která cenný papír vydala	82

* Uvedeny jsou jen příklady některých hraničních určovatelů. Zpravidla se jich k jednomu institutu váže více.

Poměr ZMPS k jiným právním předpisům

Každý stát má své vlastní mezinárodní právo soukromé, což je velice nepraktické z hlediska právní jistoty osob, které do mezinárodních (soukromoprávních) vztahů vstupují. Nemohou si být totiž nikdy zcela jisti, zda jejich případný spor bude v každém státě řešen podle právního řádu stejného státu.

Obchodní partneři z ČR a Německa se dostanou do vzájemného sporu. Pokud bude spor řešen u německého soudu, může být v souladu s tamějšími kolizními normami odkázáno na české právo. Naopak, pokud bude věc řešena u českého soudu, mohou české kolizní normy odkazovat na právo německé.

Aby se této nejednotnosti předcházelo, uzavírají mezi sebou státy často mezinárodní smlouvy, které jejich kolizní normy sjednocují. Díky tomu pak nezáleží na tom, ve kterém ze smluvních států se spor řeší – stejné kolizní normy odkáží vždy na stejné rozhodné právo.

Ke sjednocování kolizních norem velkou měrou přispívá i Evropská unie.

Evropská unie v této oblasti vydala několik nařízení. Vzhledem k tomu, že se její předpisy aplikují přednostně před právem domácím, použije se ZMPS pouze tehdy, není-li daná věc upravena předpisem EU (popř. mezinárodní smlouvou). Z toho důvodu má ZMPS svůj význam především v oblastech jako je např. rodinné právo, které nejsou evropskými předpisy natolik sjednoceny.

Nejdůležitější evropské předpisy mezinárodního práva soukromého

Oblast úpravy	Předpis
Smluvní závazkové vztahy	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 (Řím I.)
Mimosmluvní závazkové vztahy (např. odpovědnost za škodu)	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 (Řím II.)
Příslušnost soudů ve věcech občanských a obchodních	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (Brusel I.)
Příslušnost soudů ve věcech manželských a rodičovské zodpovědnosti	Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 (Brusel IIbis)
Insolvence	Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000
Doručování soudních a mimosoudních písemností	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007

Novinky v ZMPS

Nový zákon o mezinárodním právu soukromém nahrazuje zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním z roku 1963 (zákon č. 97/1963 Sb.). Ačkoliv tento předpis v praxi nezpůsobil výrazné potíže, bylo rozhodnuto o jeho zrušení v souvislosti s přípravou nového občanského zákoníku.

Při této příležitosti se jako vhodné jeví právní úpravu částečně doplnit a zmodernizovat. Z celkových změn je možné vyzdvihnout zejména:

- **Vše na jednom místě**

Do ZMPS byly přeneseny kolizní normy, které byly dosud roztroušeny v jiných právních předpisech – např. směnečného práva, rozhodčího řízení apod.

- **Přehlednější systematika**

Nově je možné na jednom místě nalézt kolizní normy i normy procesního práva.

- **Úprava nových institutů zavedených novým občanským zákoníkem**

Např. kolizních pravidel pro svěrenský fond (§ 73).

- **Větší důraz na smluvní svobodu**

Manželé si např. mohou nově zvolit rozhodné právo pro jejich vzájemné majetkové poměry (§ 49).

- **Zakotvení pravidel, ke kterým dospěla judikatura či právní věda**

Nově je např. specifikována problematika nutně použitelných norem (§ 25), způsobu zjišťování a používání zahraničního práva (§ 23), či obcházení zákona (§ 5).

- **Přízpůsobení se evropským standardům**

V několika případech došlo např. k nahrazení zastaralého hraničního určovatele státní příslušnosti určovatelem obvyklého pobytu, který lépe odpovídá požadavkům současné doby.

- **Doplnění ustanovení užitečných pro běžnou praxi**

Např. o ustanovení týkajících se zastoupení (§ 44) či statusových otázek právníků osob (§ 30).

Více informací o novém zákonu
o mezinárodním právu soukromém naleznete
na webových stránkách

<http://obcanskyzakonik.justice.cz>

Kaňcl

Komise pro aplikaci nové civilní legislativy
při Ministerstvu spravedlnosti ČR

Ministerstvo spravedlnosti

České republiky

Informace v této brožuře vycházejí z platného stavu k 10. 5. 2013.
Grafické zpracování Omega Design, s. r. o.